

ตอนที่ 4

ญาณวิทยาของกลุ่มประสบการณ์นิยม

- ญาณวิทยาของ จอห์น ล็อค
- ญาณวิทยาของ จอร์จ เบิร์คเลย์
- ญาณวิทยาของ เดวิด ฮูม

บทที่ 5

ญาณวิทยาของกลุ่มประสบการณ์นิยมเดิม

5.1 ภูมิหลังและความเป็นมาของประสบการณ์นิยม

จากความพยายามของนักปรัชญาที่จะตอบปัญหาที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับความรู้ ว่าความรู้มาจากไหน อะไรเป็นสิ่งที่ เป็นพื้นฐาน (basis) ของความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ประเด็นเกี่ยวกับที่มาหรือกำเนิด (origin) ของความรู้ และได้มีคำตอบที่แตกต่างกันเป็น 2 แนว คือ พวกหนึ่งเห็นว่าเหตุผลเป็น ที่มาของความรู้ ในขณะที่อีกพวกหนึ่งเห็นว่าประสบการณ์ เป็นที่มาของความรู้ ทำให้เกิดเป็นแนวคิดทางญาณวิทยาที่แตกต่างคือ เหตุผลนิยมและ ประสบการณ์นิยม

ประสบการณ์นิมนั้นเป็นแนวคิดทางญาณวิทยาที่ตรงข้ามกับเหตุผลนิยม และ เกิดขึ้นหลังเหตุผลนิยมโดยมี จอห์น ล็อก เป็นผู้นำเสนอแนวคิดประสบการณ์นิยมที่ว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ได้มาจากประสบการณ์ โดยแนวคิดแบบประสบการณ์นิมนี้อาจแบ่งได้ เป็นหลายช่วงเวลา หลายระดับ โดยกลุ่มประสบการณ์นิยมเดิมนั้นก็คือ แนวคิดที่เกิดขึ้น ในช่วงกลางศตวรรษที่ 17 จนถึงศตวรรษที่ 18 มี จอห์น ล็อก, จอร์จ เบิร์คเลย์ และเดวิด ฮูม สำหรับกลุ่มประสบการณ์นิยมใหม่นั้นก็อยู่ในช่วงศตวรรษที่ 19 และ 20 มีนักคิดที่สำคัญคือ ชาร์ลส์ เพียร์ซ, วิลเลียม เจมส์ และ จอห์น ดิวอี้

นอกจากนั้น ประสบการณ์นิมยังมีหลายระดับ ตั้งแต่ประสบการณ์นิยมในความหมายที่เคร่งครัด (Strong Empiricism) หรือ ประสบการณ์นิยมแบบสุดขั้ว (Radical Empiricism) เช่น ประสบการณ์นิยมของเดวิด ฮูม จนกระทั่งถึงประสบการณ์นิยมอย่างอ่อน (Mild Empiricism) ที่ถือว่าประสบการณ์เป็น ที่มาที่สำคัญที่สุดของความรู้ ซึ่งหมายถึงการยอมรับว่าความรู้ อาจจะมีที่มาจากทางอื่น เช่น เหตุผล ได้เช่นกัน

5.2 ญาณวิทยาของ จอห์น ล็อก

5.2.1 ประวัติและผลงานที่สำคัญ

จอห์น ล็อก (John Locke, ค.ศ. 1632-1704) นักปรัชญาชาวอังกฤษผู้ก่อตั้ง "ประสบการณ์นิยม" เขาจบการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ด และด้วยความสนใจการพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในขณะนั้น เขาก็เข้าไปศึกษาด้านการแพทย์ ล็อกใช้เวลา 30 ปีอยู่ที่เมืองอ็อกซฟอร์ด ทำงานที่หลากหลาย คือ สอนภาษากรีก วาทศิลป์ ปรัชญาในมหาวิทยาลัย เป็นแพทย์ และที่ปรึกษาส่วนตัวให้กับเอิร์ลแห่งชาฟท์เบอรี และด้วยอิทธิพลจากการอ่านงานของเดส์คาร์ตส์ในขณะที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยและการถกเถียงทางปรัชญากับกลุ่มเพื่อน 5-6 คนได้ทำให้ล็อกขบคิดและพยายามที่จะทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหาเรื่องความไม่แน่นอนเกี่ยวกับขอบเขตของความรู้ความเข้าใจของมนุษย์ โดยเริ่มตั้งคำถามและศึกษาถึงความสามารถในการรู้การเข้าใจของมนุษย์อย่างละเอียดตั้งแต่ปี ค.ศ. 1670 จนสำเร็จออกมาเป็นงานเขียนชิ้นสำคัญคือ **An Essay Concerning Human Understanding** ในปี ค.ศ. 1690 โดยงานเขียนนี้ ได้กลายเป็นการวางรากฐานทางความคิดและการเกิดขึ้นของประสบการณ์นิยม

สำหรับงานเขียนอื่นที่สำคัญของล็อกก็เช่น **Thoughts on Education** (1693); **The Conduct of the Understanding** (1706)

5.2.2 ทฤษฎีความรู้

ในขณะที่ผู้คนในยุคสมัยของล็อกยังคงศรัทธาและเชื่อมั่นกับการใช้เหตุผล และเห็นว่าเหตุผลเป็นที่มาของความรู้ ล็อกพยายามเสนอแนวคิดที่แตกต่างและตรงกันข้ามกับของเหตุผลนิยม ที่เรียกว่า ประสบการณ์นิยม ด้วยการชี้ให้เห็นว่า แท้จริงแล้วเราควรจะศึกษาดูให้ลึกซึ้งว่าเหตุผลนั้นคืออะไร และเหตุผลเป็นสิ่งที่เราจะเชื่อได้มากเพียงใด โดยสิ่งสำคัญและจำเป็นที่เราจะต้องทำเพื่อช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับความรู้ของมนุษย์ก็คือ

การวิเคราะห์ทำให้รู้ชัดว่าความรู้ของมนุษย์นั้นมีที่มาอย่างไร มีความแน่นอนเพียงใด และมีขอบเขตเพียงใด

5.2.2.1 ที่มาของความรู้

จากการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับความรู้ ล็อกคพบว่าความรู้ของมนุษย์นั้นมีขอบเขตจำกัดอยู่กับความคิด¹ (ideas) และความคิดต่าง ๆ ของเรานั้นก็มาจากประสบการณ์ (experience) เขาจึงสรุปว่า ประสบการณ์นั้นเป็นที่มาของความรู้ของมนุษย์

5.2.2.2 การปฏิเสธความคิดที่มีมาแต่เกิด

สำหรับลอค จิตของมนุษย์แต่แรกเกิดนั้นว่างเปล่าและเป็นเหมือนผ้าขาว (tabula rasa) ไม่มีลวดลายหรือความคิดใด ๆ ปรากฏอยู่ แต่ลวดลายและสีสันต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังนั้นมาจากประสบการณ์² ล็อกคยืนยันว่าความคิดต่าง ๆ ในจิตซึ่งเป็นบ่อเกิดของความรู้ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการมีประสบการณ์

เนื่องจากลอคเห็นว่าความคิดนั้นมาจากประสบการณ์และไม่มีอะไรในความคิดที่ไม่ได้เป็นสิ่งที่มิได้อยู่ในประสาทสัมผัสมาก่อน เขาจึงปฏิเสธในเรื่องความคิดที่ติดตัวมาแต่เกิด (innate ideas) โดยให้การพิสูจน์คัดค้านว่า ถ้าเรามี innate ideas อยู่จริง จิตของเราจะต้องรับรู้มันอยู่ตลอดเวลา เพราะความคิดเหล่านั้นจะแฝงอยู่ในจิตโดยที่เราไม่รับรู้มันย่อมเป็นไปไม่ได้ และหาก innate ideas มีอยู่ มันก็ต้องเป็นสากล คือมีอยู่ในทุกคน แต่ในความเป็นจริงนั้น เราไม่ได้คิดได้ รู้ได้ เหมือนกันหมด คือมีบางคนที

¹ ลอค ใช้คำว่า ความคิด (ideas) ในความหมายพิเศษที่ต่างจากทั่วไปที่หมายถึง สิ่งที่ปรากฏในจิตในขณะที่จิตทำงาน โดยลอคใช้หมายถึงสิ่งที่เรามีประสบการณ์ (object of experience) หรือสิ่งที่จิตรับรู้โดยผ่านอวัยวะรับสัมผัสเข้ามา ความคิดจึงไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะที่จิตทำงาน แต่ความคิดเป็นสิ่งที่เราได้จากประสบการณ์ ซึ่งอาจจะเป็นโดยการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (sensation) หรือการเพ่งพินิจภายใน (inner reflection) ดังนั้น สำหรับ ลอค ความคิดจึงเป็นตัวแทน (representation) ของความจริงที่มีอยู่ในโลกภายนอก

² John Locke, *An Essay Concerning Human Understanding*. Edited by P. H. Niddich (Oxford : The Clarendon Press, 1982), Book II, p. 104.

ไม่รู้สิ่งใดที่ถือกันว่าเป็น innate idea นั้นก่อนการมีประสบการณ์ (a priori) innate ideas จึงไม่ได้เป็นสิ่งที่อยู่ในจิตของเรามาตั้งแต่เกิด

สำหรับกฎหรือความจริงบางอย่างที่คนส่วนใหญ่เชื่อกันว่าเป็น innate ideas เช่น สิ่งใดสิ่งหนึ่งก็คือสิ่งนั้นนั่นเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่เรายอมรับว่าจริงด้วยกันทั้งหมดนั้น ลือคบอกว่ามันไม่ได้เป็นความคิดที่มนุษย์มีมาแต่กำเนิด แต่ที่ทุกคนเห็นเช่นนั้นหมดก็เพราะจิตเราไม่สามารถคิดเป็นอย่างอื่นใด คือ ลักษณะวิธีการคิดของจิตมนุษย์มันเป็นเช่นนั้น ดังนั้น การที่ทุกคนเห็นพ้องกันว่าจริงด้วยกันทั้งหมดนั้นก็ไม่ได้เป็นการพิสูจน์ว่ามันเป็นความรู้ที่ติดตัวเรามาแต่กำเนิด

5.2.2.3 ประสบการณ์

สำหรับลือค ประสบการณ์นั้นเป็นไปได้ใน 2 รูปแบบคือ

1. การรับรู้ทางประสาทสัมผัส (sensation)
2. การคิดไตร่ตรอง³ (reflection)

โดยลือคอธิบายว่า ผัสสาการ หรือการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (sensation) อันได้แก่ การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การรับรส การสัมผัส นี่เป็นการทำให้สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลกภายนอกนั้นเข้าสู่จิต โดยผัสสาการนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นการรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นภายนอก หรือประสบการณ์ภายนอก (external experience)

ในขณะที่ การไตร่ตรอง (reflection) นั้นเป็นการที่เรามีประสบการณ์ภายใน (internal experience) เกี่ยวกับการทำงานของจิต เช่น การคิด การสงสัย

และโดยอาศัยประสบการณ์ทั้ง 2 รูปแบบ คือ ผัสสาการและการไตร่ตรอง ความคิดต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นและเข้าไปสู่จิตของเราได้ สำหรับลือค ความคิดนั้นมีประสบการณ์ทั้ง 2 รูปแบบนี้เป็นที่มา

³การไตร่ตรองจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้ (perceiving) การคิด (thinking) การสงสัย (doubting) การเชื่อ (believing) การคิดหาเหตุผล (reasoning) การรู้ (knowing) การมีเจตจำนง (willing) และการทำงานอื่น ๆ ของจิตที่ก่อให้เกิดความคิดที่แตกต่างไปจากความคิดที่เราได้รับจากการที่วัตถุภายนอกกระทำต่อประสาทสัมผัส

5.2.2.4 ความคิด

ลือกแบ่งความคิดหรือมโนภาพ (ideas) ออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. ความคิดเชิงเดี่ยว
2. ความคิดเชิงซ้อน

สำหรับความคิดเชิงเดี่ยว (simple ideas) ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของความรู้ นั้น ลือกอธิบายว่าเป็นความคิดที่จิตได้รับเข้ามาเฉย ๆ (passively) โดยผ่านทางประสาทสัมผัส ความคิดเชิงเดี่ยวจึงเป็นตัวแทนของวัตถุที่เรามีผัสสาการ ตัวอย่างของความคิดเชิงเดี่ยวยังเช่น ความขาว ความหวาน ความหอม ความแข็ง เป็นต้น ความคิดทั้งหมดที่ผ่านเข้ามาในจิตจะเป็นความคิดเชิงเดี่ยวทั้งสิ้น

ส่วนความคิดเชิงซ้อน (complex ideas) นั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่จิตได้รับเข้ามาโดยผ่านผัสสาการ แต่เป็นความคิดที่เราสร้างขึ้นจากความคิดเชิงเดี่ยว โดยเป็นความคิดที่เกิดจากการทำงานของจิตในลักษณะของการผสมผสานเชื่อมโยง แยกความแตกต่าง เปรียบเทียบ หาลักษณะร่วมของความคิดเชิงเดี่ยวที่มีอยู่ และสร้างเป็นความคิดที่ซับซ้อนขึ้นมา

5.2.2.5 คุณสมบัติน

ลือกแบ่งคุณสมบัติน (qualities) ซึ่งเป็นข้อมูลทางประสาทสัมผัสที่เราได้รับเข้ามาโดยผ่านอวัยวะรับสัมผัส ออกเป็น 2 ชนิดคือ

1. คุณสมบัตินปฐมภูมิ
2. คุณสมบัตินทุติยภูมิ

คุณสมบัตินปฐมภูมิ (primary qualities) เป็นคุณสมบัตินที่มีอยู่จริงในวัตถุโดยไม่อาจแยกไปจากวัตถุได้ เช่น รูปร่าง (figure) การกินที่ (extension) จำนวน (number) ความแข็ง (solidity) การอยู่นิ่ง (rest) การเคลื่อนที่ (motion) ดังนั้น ความคิดของเราที่เกิดจากคุณสมบัตินปฐมภูมิจึงเป็นเช่นเดียวกับที่มันเป็นอยู่ เช่น เราเห็นว่าลูกบอลนั้นมีรูปร่างกลม และลูกบอลนั้นก็มรูปร่างกลมจริง ๆ ความคิดหรือมโนภาพของเราที่เกิดจากคุณสมบัตินปฐมภูมิจึงถือได้ว่าเป็นตัวแทนของวัตถุ และความรู้ของเราเกี่ยวกับโลกภายนอกที่ได้จากคุณสมบัตินปฐมภูมิจึงเป็นปรนัย (objective)

คุณสมบัติทุติยภูมิ (secondary qualities) เช่น สี เสียง กลิ่น รส นั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่อยู่ในวัตถุ แต่เป็นสิ่งที่วัตถุนั้นก่อให้เกิดขึ้นในตัวผู้รู้ เมื่อเราจับหิมะ เรามีความคิด "เย็น" (idea of "cold") และมีความคิด "ขาว" (idea of "white") เมื่อเห็นหิมะ แต่ความเย็น (coldness) ความขาว (whiteness) ไม่ได้มีอยู่ในหิมะ สิ่งที่มีอยู่ในหิมะนั้น เป็นคุณสมบัติหรือพลังอำนาจ ความสามารถ (power) ในการทำให้เกิดความคิด "เย็น" และ ความคิด "ขาว" ขึ้นในจิตของเรา

โดยการที่ลือกให้ความสำคัญกับการแยกความแตกต่างระหว่าง คุณสมบัติปฐมภูมิและคุณสมบัติทุติยภูมินั้นก็เพื่อที่จะแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นจริง (reality) กับ สิ่งที่ปรากฏ (appearance)

5.2.2.6 ความรู้

5.2.2.6.1 คำนิยามความรู้

ลือก นิยามความรู้ว่าเป็น "การรับรู้ถึงความสัมพันธ์กัน และความลงรอยหรือเข้ากันได้ หรือความไม่ลงรอยหรือเข้ากันไม่ได้ของความคิดใด ๆ ที่เรามีอยู่"⁴ โดยเมื่อความคิดเกิดขึ้นในจิต ความคิดเหล่านั้นสามารถมีความสัมพันธ์กันได้ ในหลายลักษณะ สำหรับลือก การรู้นั้นเป็นไปได้ใน 3 ลักษณะ คือ ในลักษณะของการรู้เอง (intuitive) การรู้ด้วยการใช้เหตุผล (demonstrative) และการรู้ด้วยประสาทสัมผัส (sensitive) ซึ่งการรู้ในแต่ละลักษณะก็จะให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงได้ในระดับที่แตกต่างกัน

5.2.2.6.2 กระบวนการของการรู้

สำหรับลือก ความรู้ของเรานั้นมาจากข้อมูลทางประสาทสัมผัสที่เราได้มาโดยผ่านทางอวัยวะรับสัมผัส และต่อจากนั้นก็มีส่วนที่เป็นการปฏิบัติการภายในจิตคือการนำเอาความคิดที่มีอยู่ในจิตนั้นมาพิจารณาว่ามันเหมือนหรือแตกต่างกัน เข้ากันได้หรือเข้ากันไม่ได้อย่างไร โดยมาตรการที่จะใช้ตัดสินว่าความคิดนั้น

⁴The perception of the connexion of and agreement or disagreement and repugnancy of any of our Ideas". Quoted in S. E. Stumpf *Socrates to Sartre : A History of Philosophy*, op.cit., p. 279.

ๆ สมควรที่จะถือว่าเป็นความรู้หรือไม่ก็คือ ความชัดเจนและความสอดคล้องตรงกันระหว่างสิ่งที่เราคิดกับวัตถุที่มีอยู่จริงในโลก

ตามแนวคิดของล๊อค เราสามารถที่จะรู้โลกภายนอกได้ด้วยความคิดหรือมโนภาพของเรา แม้ว่าการรู้นั้นจะไม่ได้เป็นการมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสกับโลกภายนอกโดยตรง แต่ในการที่ประสาทสัมผัสของเรากระทบกับสิ่งที่มีอยู่ในโลกภายนอกนั้น มันก็จะกระตุ้นให้เกิดประสบการณ์ในความคิด คือก่อให้เกิดการรับรู้ในคุณสมบัติของวัตถุ แล้วประสาทสัมผัสก็จะเป็นตัวที่นำคุณสมบัติของวัตถุนั้นส่งต่อไปให้จิต ทฤษฎีความจริงของล๊อคจึงมีพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal) ระหว่างความคิดในจิตและความมีอยู่จริงของวัตถุ โดยความคิดหรือมโนภาพที่มีอยู่ในจิตนั้นจะเป็นตัวแทน (representation) ของสิ่งที่มีอยู่ในโลก

5.2.2.6.3 ลักษณะทางญาณวิทยาของล๊อคและปัญหาที่เกิดขึ้น

ด้วยเหตุที่ในการรู้นั้นล๊อคได้กำหนดให้มีสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 สิ่ง คือ จิต (mind) ที่ทำหน้าที่รู้ กับ ความคิดหรือมโนภาพ (ideas) ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกรู้ แนวคิดของล๊อคจึงมีลักษณะเป็นทวินิยมทางญาณวิทยา (Epistemological Dualism) และด้วยเหตุที่ล๊อคเชื่อว่าความคิดนั้นเป็นตัวแทนวัตถุซึ่งทำให้เรารู้โลกภายนอกได้ ทฤษฎีความรู้ของเขาจึงจัดอยู่ในกลุ่มของทฤษฎีตัวแทน (Representation Theory of Knowledge) ที่ถือว่าเราสามารถรู้จักสิ่งต่าง ๆ ในโลกภายนอกโดยผ่านทางความคิดหรือมโนภาพ (idea) ที่เป็นตัวแทนของสิ่งเหล่านั้น

นอกจากนั้น การที่ล๊อคให้ความคิดเป็นตัวแทน (representation) ของสิ่งที่มีอยู่ในโลกภายนอก และกำหนดให้เราไม่สามารถรู้โลกภายนอกได้โดยตรง แต่รู้ได้เฉพาะความคิดที่มีอยู่ในจิตนั้น ได้ทำให้เกิดความยุ่งยากขึ้นในการที่จะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความคิดที่เรารับรู้อยู่ในจิตกับสิ่งที่มีอยู่จริงในโลกภายนอกที่เราจะรู้ได้อย่างไรว่ามันถูกต้องตรงกัน โดยแนวคิดดังกล่าวได้ทำให้เราติดอยู่ในวงก้นของโลกที่มีแต่จิตและความคิดที่มีอยู่ภายในจิต และไม่สามารถที่จะออกไปพิสูจน์ทดสอบได้ว่าความคิดที่มีอยู่นั้นตรงกันกับสิ่งที่มีอยู่ในโลกภายนอกได้ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาที่เรียกว่า การติดอยู่ในวงก้นของจิตกับสิ่งที่มีอยู่ในจิต (The Egocentric Predicament

หรือ epistemic loneliness) ซึ่ง เจมส์ แอล คริสเตียน⁵ ได้อธิบายไว้ว่าเป็นสภาวะทาง
ญาณวิทยาของการถูกปิดกั้นให้โดดเดี่ยวอยู่ในโลกของตนเอง โดยไม่มีทางเชื่อมต่อกับ
โลกภายนอก คือ ไม่สามารถทั้งออกไปจากโลกของตัวเอง และก็ไม่มีการเข้ามาได้
ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกับหอยที่ติดอยู่ในเปลือกของมันเอง

จากแนวคิดทางญาณวิทยาของลોકที่กำหนดให้จิต
ไม่รับรู้โลกภายนอกโดยตรงและเราไม่สามารถมีประสบการณ์โดยตรงกับโลกภายนอก
แล้วสรุปว่า เราสามารถรู้โลกภายนอกได้จากความคิดซึ่งเป็นเพียงตัวแทนของสิ่งที่มีอยู่ใน
โลกภายนอกนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการสรุปแบบก้าวกระโดด จากข้อมูลทางประสาท
สัมผัสซึ่งอยู่ภายในวงก้นของตัวเอง ข้ามไปยังการมีอยู่อย่างปรนัยของโลกภายนอก

ทฤษฎีการรับรู้แบบตัวแทน (Representative Theory of Perception) ที่ว่าความคิดเป็นตัวแทนของสิ่งที่มีอยู่ในโลกภายนอกนี้ทำให้เกิดช่องว่าง
ระหว่างตัวผู้รู้กับโลก เนื่องจากผู้รู้ไม่ได้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับโลกภายนอก และก็
ไม่ได้รู้จักในคุณสมบัติที่แท้จริงของวัตถุ หากแต่รู้ในสิ่งที่เป็นเพียงตัวแทนของคุณสมบัติที่
แท้จริงของมันเท่านั้น การรู้ของเราจึงเป็นการอนุมานเอาจากความคิด ซึ่งหากเป็นเช่นนี้
เราจะแน่ใจได้อย่างไรว่า เราไม่ได้ถือเอาเองว่าการรับรู้ (perception) นั้นเป็นวัตถุ
(objects) นอกจากนั้นแล้ว ล็อกบอกว่าคุณสมบัติปฐมภูมิ (primary qualities) เท่านั้นที่
เป็นสิ่งที่มีอยู่จริงในวัตถุ แต่สิ่งที่เรารู้นั้นมีคุณสมบัติทุติยภูมิ (secondary qualities)
ด้วย ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ วัตถุจริง ๆ กับวัตถุที่เรารู้นั้นก็จะเป็นคนละสิ่งกัน และเราก็จะไม่
สามารถพิสูจน์ได้ว่าเราสามารถรู้สิ่งที่มีอยู่ในโลกภายนอกได้ อาจกล่าวได้ว่า การที่ล็อกให้
น้ำหนักทั้งหมดของทฤษฎีความรู้ของเขาขึ้นอยู่กับคุณสมบัติปฐมภูมิ โดยให้คุณสมบัติ
ทุติยภูมิเป็นสิ่งที่ปรนัย และให้คุณสมบัติทุติยภูมิเป็นสิ่งที่ปรนัยอย่างเต็มที่นั้นได้
ส่งผลให้ทฤษฎีความรู้ของเขาไม่มั่นคง คือทำให้เราไม่อาจมั่นใจในความรู้ของเราเกี่ยวกับ
โลกภายนอกได้

⁵James L. Christian, *Philosophy : An Introduction to the Art of Wondering*. op.cit.,
p. 188.

5.2.2.6.4 ความถูกต้องแน่นอนของความรู้และระดับของ

ความรู้

สำหรับลોક ความรู้นั้นได้มาจากความคิด และความรู้ที่แท้จริงเป็นการรู้ว่าคุณคิดเหล่านั้นมันเข้ากันได้หรือเข้ากันไม่ได้ โดยการรู้นั้นเป็นไปได้ในหลายลักษณะทั้งจากการรู้เอง จากเหตุผล และจากประสาทสัมผัส และการรู้แต่ละลักษณะก็จะให้ความชัดเจนถูกต้องเกี่ยวกับความเป็นจริงได้ในระดับที่แตกต่างกัน

ลอคแบ่งความรู้ออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ความรู้ที่ได้จากอชฌัตติกญาณหรือการรู้เอง (intuitive knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถจะรู้ได้ด้วยตัวเอง เป็นประสบการณ์ตรงที่ไม่ต้องอาศัยหรือผ่านสิ่งใด เป็นการรู้ได้ในทันทีโดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการมีอยู่ของเรา, ความรู้ว่าวงกลมไม่ใช่สี่เหลี่ยม, 6 ไม่ใช่ 8 เป็นต้น

2. ความรู้ที่ได้จากเหตุผล (demonstrative knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากการที่จิตของเราเปรียบเทียบความคิด 2 ความคิดว่าเข้ากันได้หรือไม่ โดยอาศัยความคิดที่สามซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นแจ้งและแน่ใจแล้วเป็นตัวกลางในการเปรียบเทียบพร้อมกับการพิสูจน์เพื่อที่จะได้ความรู้ที่แน่นอน เช่น เรามีความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าได้โดยการใช้เหตุผลพิสูจน์หาสาเหตุของการมีอยู่ของเรา ซึ่งเมื่อพิจารณาไล่เรียงไปก็จะเห็นว่าพระเจ้านั้นเป็นสาเหตุ ความรู้เกี่ยวกับการมีอยู่ของพระเจ้าจึงเป็นความรู้ที่ได้จากเหตุผลและการคิดอย่างเป็นขั้นตอนจากความรู้เกี่ยวกับการมีอยู่ของเราซึ่งจะต้องมีสาเหตุ โดยสาเหตุนั้นคือพระเจ้า

3. ความรู้ที่ได้จากประสาทสัมผัส (sensitive knowledge) เช่น ความรู้เรื่องการมีอยู่ของโลกภายนอกนั้น เป็นความรู้ที่มีความแน่นอนอยู่ในระดับต่ำ เพราะถึงแม้ว่าประสาทสัมผัสของเราจะเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ในระดับหนึ่งว่า มีวัตถุภายนอกอยู่จริง โดยวัตถุภายนอกนั้นเป็นสาเหตุให้เกิดประสบการณ์ต่าง ๆ แต่ความรู้จากประสาทสัมผัสนี้ก็เป็นความรู้ที่มีอยู่เฉพาะในขณะที่เรามีประสบการณ์กับมัน เมื่อประสบการณ์นั้นผ่านไป เราก็ไม่อาจจะมีความแน่ใจใด ๆ ได้ว่า วัตถุภายนอกที่เป็นสาเหตุของการรู้ของเรานั้นจะยังคงมีอยู่หรือไม่ แต่ถึงแม้ว่าความรู้ที่ได้จากประสาทสัมผัสจะไม่ให้ความแน่นอน เราก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามันก็เป็นประโยชน์เพราะว่าสามารถที่จะให้ความรู้แก่เราได้ในบางส่วนและในระดับหนึ่ง

5.2.2.6.5 ขอบเขตของความรู้

สำหรับลોક ความสามารถในการรับรู้ของมนุษย์นั้นมีอยู่จำกัด เราไม่อาจมีความรู้ที่นอกเหนือไปจากความคิดที่ได้จากการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (sensation) และการไตร่ตรอง (reflection) ได้ และเนื่องจากประสบการณ์ของเรานั้นเป็นสิ่งที่มิชอบเขตจำกัด ความคิดของเราที่ได้จากประสบการณ์ก็จะต้องมีขอบเขตจำกัดไปด้วย เราจะไม่สามารถมีความคิดเกี่ยวกับทุกสิ่ง และไม่สามารถจะรู้ในทุกอย่างและรู้โดยทั้งหมดได้

นอกจากนั้น หากเราถือว่าความรู้ที่แท้จริงจะต้องเป็นความคิดที่ตรงกับความเป็นจริง เราก็จะต้องยอมรับว่า ความรู้ของเราเกี่ยวกับโลกภายนอกนั้นก็จะไม่แน่นอน เพราะตามแนวคิดของลોક จิตของเรานั้นไม่ได้รับรู้โลกภายนอกโดยตรง และเราก็ไม่สามารถมีประสบการณ์โดยตรงกับวัตถุที่มีอยู่ในโลก เราจะรู้ได้แต่เพียงความคิด (ideas) ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นตัวแทน (representation) ที่เกิดจากโลกภายนอก และเราก็รู้โลกภายนอกด้วยการอนุมานจากความคิดเท่านั้น ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ ความรู้ของเราเกี่ยวกับโลกภายนอกก็จะไม่แน่นอน เพราะเราไม่สามารถแน่ใจได้ว่าประสบการณ์กับความเป็นจริงจะตรงกันหรือไม่

สำหรับลอคเองก็ดูจะตระหนักในความจริงข้อนี้เพราะเขาได้กล่าวไว้ว่า มนุษยชาตินั้นถูกกำหนดให้อยู่ในความไม่รู้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ถึงแม้ว่าความรู้ของมนุษย์เกี่ยวกับโลกนั้นจะมีเพียงเล็กน้อย อยู่ในวงที่จำกัด และไม่ได้เป็นความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากนัก ลอคก็เห็นว่า มันเพียงพอที่จะทำให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้ ลอคได้กล่าวไว้ว่าเราไม่จำเป็นต้องรู้ว่ามหาสมุทรลึกเท่าใด ให้รู้เพียงว่าลึกกว่าเรือของเราที่ใช้ได้ ในความเห็นของลอค เราไม่จำเป็นต้องรู้ในทุกสิ่ง แต่การรู้เท่าที่จะทำให้เราสามารถทำหน้าที่และมีชีวิตอยู่ได้ดีก็นับว่าเพียงพอแล้ว

จากที่กล่าวมานี้พอจะสรุปได้ว่า ในทฤษฎีความรู้ของลอค ความรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความคิดผ่านเข้ามาในจิต และความรู้ของมนุษย์นั้นมีขอบเขตจำกัดอยู่กับความคิด (ideas) เท่านั้น โดยความคิดเป็นสิ่งเดียวที่จิตของเราสามารถรู้ได้โดยตรง และด้วยเหตุที่ความคิดต่าง ๆ ของเรานั้นมาจากประสบการณ์ ประสบการณ์จึงเป็นที่มาของความรู้ของมนุษย์

และโดยรวมแล้ว แม้ว่าทฤษฎีความรู้ของลોકนั้นจะอธิบายประสบการณ์ว่าเป็นที่มาของความรู้ได้ แต่เราก็ไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นทฤษฎีความรู้ที่สมบูรณ์ เพราะปรัชญาของลอคยังมีจุดอ่อนในการโยงสิ่งที่ปรากฏ (appearance) เข้ากับความเป็นจริง (reality) ซึ่งทำให้เกิดความไม่แน่ใจในความถูกต้องของความรู้ที่ได้จากประสาทสัมผัส ลอคเองก็คงจะตระหนักในปัญหานี้ ดังจะเห็นได้จากการพยายามที่แก้ปัญหาในการโยงสิ่งที่เรามีประสบการณ์กับโลกภายนอก โดยอธิบายว่า เราสามารถมีความรู้ที่ถูกต้องแน่นอนได้จากการรู้เอง โดยการมีอยู่ของตัวเรานั้นเป็นสิ่งที่เราสามารถหยั่งรู้ได้โดยตรงและมีความถูกต้องแน่นอนสูงสุด แม้การมีอยู่ของพระเจ้าซึ่งรู้ได้โดยการใช้เหตุผลก็ยังคงมีความถูกต้องแน่นอนน้อยกว่า ทรรศนะเช่นนี้หากพิจารณาไปแล้วก็ดูเหมือนกับจะเป็นการทำให้ประสบการณ์นั้นถูกลดคุณค่าลงไป

นอกจากนี้แล้ว การที่ลอคให้ความรู้ที่แท้จริงจะต้องเป็นสิ่งที่เราเห็นว่าแน่นอน (certain) อย่างไม่อาจสงสัยได้ (indubitable) และสามารถให้เหตุผลสนับสนุนความถูกต้องแน่นอนได้อย่างชัดเจนสมบูรณ์นั้น ก็แสดงให้เห็นว่า แม้ลอคจะเป็นผู้ก่อตั้งประสบการณ์นิยมที่มีทรรศนะที่ตรงข้ามกับเหตุผลนิยมเกี่ยวกับที่มาของความรู้ และสร้างทฤษฎีความรู้แบบประสบการณ์นิยมขึ้นมาค้านพวกเหตุผลนิยม แต่ลอคก็ยังคงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลความคิดของพวกเขาเหตุผลนิยมที่ว่าความรู้นั้นจะต้องเป็นสิ่งที่แน่นอน เป็นสิ่งที่ไม่อาจสงสัยได้อยู่

สรุปแนวคิดและประเด็นสำคัญในญาณวิทยาของล็อก

- ความคิด (ideas)
 - ความคิดเชิงเดี่ยว (simple ideas)
 - ความคิดเชิงซ้อน (complex ideas)
- ประสบการณ์
 - ผัสสาการ (sensation)
 - การไตร่ตรอง (reflection)
- คุณสมบัติ
 - คุณสมบัติปฐมภูมิ
 - คุณสมบัติทุติยภูมิ
- การปฏิเสธความคิดที่มีมาแต่เกิด (innate ideas)
- จิตเป็นเหมือนผ้าขาว (tabula rasa)
- ประสบการณ์เป็นที่มาของความรู้
- ประสบการณ์นิยม (Empiricism)
- ทวินิยมทางญาณวิทยา (Epistemological dualism)
- ทฤษฎีความรู้แบบตัวแทน (Representative Theory of Knowledge)
- การติดอยู่ในวงก้นของจิตกับสิ่งที่มีอยู่ในจิต (The Egocentric Predicament)
- ความรู้ 3 ระดับ
 - intuitive knowledge
 - demonstrative knowledge
 - sensitive knowledge
- ขอบเขตของความรู้

5.3 ญาณวิทยาของจอร์จ เบิร์คเลย์

5.3.1 ประวัติและผลงานที่สำคัญ

จอร์จ เบิร์คเลย์ (George Berkeley, ค.ศ. 1685-1753) เป็นนักปรัชญาชาวอังกฤษผู้เฉลียวฉลาดมีความสามารถรอบด้าน และมีบุคลิกภาพที่เป็นที่ประทับใจผู้คนทุกระดับ จนรัฐบุรุษแห่งอิตาลีเบอร์กลีกล่าวว่า "เขาเป็นผู้ที่เต็มไปด้วยความรู้ ความเข้าใจ ความบริสุทธิ์ซื่อและความอ่อนน้อมต่อมตน ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่แต่ก่อนเคยคิดว่ามีแต่ในเทวดา จนกระทั่งได้มาพบกับสุภาพบุรุษผู้นี้"⁶ โดยเบิร์คเลย์เองก็ได้ฉายแววที่ดีนี้ให้เห็นตั้งแต่ยังเล็ก ทางครอบครัวจึงได้ส่งเสริมให้เขาได้รับการศึกษาที่ดีที่สุดแม้ว่าจะไม่ได้มีฐานะร่ำรวยก็ตาม

ในส่วนของการศึกษา เบิร์คเลย์ก็โดดเด่นเช่นกัน เขาศึกษาทั้งคณิตศาสตร์ ตรรกวิทยา ภาษา และปรัชญาจนจบการศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่งและปริญญาโทตั้งแต่อายุ 22 ปี และเริ่มเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยสอนภาษากรีกและฮีบรูเมื่ออายุเพียง 24 ปี เมื่อเขาอายุได้ 15 ปี ขณะที่ศึกษาอยู่ที่ทรินิตีคอลเลจในมืองดับลิน เขาสนใจในปรัชญาของลอร์ด เดส์คาร์ตส์ ไบ์นิซ และฮอบส์เป็นอย่างมาก กับทั้งยังได้ร่วมกับเพื่อน ๆ ก่อตั้งชมรมปรัชญาเพื่อศึกษาปรัชญาใหม่ซึ่งก็คือปรัชญาของลอร์ด ในปี ค.ศ. 1709 เบิร์คเลย์บวชเป็นพระในนิกายแองกลิคัน และได้รับแต่งตั้งเป็นบิชอปแห่งคลอยน์ ในปี ค.ศ. 1734

เบิร์คเลย์ได้เริ่มงานเขียนทางปรัชญาตั้งแต่อายุยังน้อย โดยงานชิ้นสำคัญที่สร้างชื่อเสียงให้แก่เขาอย่างมากก็คือ *Treatise Concerning the Principle of Human Knowledge* ที่เขาเขียนขณะที่มีอายุเพียง 25 ปีเท่านั้น ในปี ค.ศ. 1713 เขาเดินทางไปฝรั่งเศส อิตาลี เบิร์คเลย์เป็นนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงคนแรกๆ ที่เดินทางไปสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1728 และใช้ชีวิตอยู่ที่นิวพอร์ต โรดไอแลนด์ อยู่ 3 ปี โดยแต่แรกเขาตั้งใจจะตั้งมหาวิทยาลัยสอนพระสงฆ์เพื่อที่จะสอนศาสนาให้แก่พวกอินเดียนและนิโกร แต่ก็ได้รับเงิน

⁶Quoted in James L. Christian, *Philosophy: An Introduction to the Art of Wondering*.

Ibid., pp. 184-185.

บริจาคไม่มากพอที่จะดำเนินการได้ เขาจึงกลับอังกฤษ และใช้ชีวิตส่วนที่เหลือกับการดูแลครอบครัว ทำงานทางศาสนา สังคม และงานเขียนบ้างเป็นครั้งคราว สำหรับงานเขียนชิ้นสำคัญของเบิร์คเลย์ **Treatise Concerning the Principles of Human Knowledge** นั้นถือได้ว่าเป็นงานที่ทำให้เกิดความสนใจ ข้อโต้แย้งที่เป็นที่ถกเถียงกันทั้งในวงการปรัชญาและศาสนาในระดับนานาชาติ โดยต่างมองกันว่าความคิดของเบิร์คเลย์นั้นเป็นสิ่งที่ท้าทายความคิดของนักปรัชญาอย่างไม่เคยมีมาก่อน

5.3.2 ภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางปรัชญาเบิร์คเลย์

เบิร์คเลย์ เป็นนักปรัชญาในกลุ่มประสบการณ์นิยมอีกคนหนึ่งที่พยายามประนีประนอมความคิดทางวิทยาศาสตร์เข้ากับความเชื่อทางศาสนา โดยเบิร์คเลย์เห็นด้วยกับลોકในประเด็นเกี่ยวกับที่มาของความรู้ว่า ความรู้นั้นมีพื้นฐานอยู่บนประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส และความรู้เกิดจากความคิดที่มีอยู่ในจิต แต่จากความพยายามที่จะหาทางออกให้กับปัญหาทางญาณวิทยาจากทฤษฎีตัวตนของลอคที่ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้รู้กับโลกภายนอก และการติดอยู่ในวงก้นของจิตกับสิ่งที่มีอยู่ในจิต หรือการถูกโดดเดี่ยวให้อยู่กับโลกของตัวเอง (epistemic loneliness) เบิร์คเลย์ก็ได้พัฒนาปรัชญาของเขาให้ต่างไปจากลอค โดยให้อภิปรัชญาและญาณวิทยาของเขามีลักษณะที่เป็นจิตนิยม (idealist metaphysic and idealist epistemology) และทำให้ประเด็นทางญาณวิทยาได้กลายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างยิ่งกับอภิปรัชญา

เบิร์คเลย์ปฏิเสธความคิดของลอคในเรื่องวัตถุสาร (material substance) หรือสสาร (matter) โดยบอกว่าทุกสิ่งคือจิตและความคิด ซึ่งเป็นทรรศนะแบบจิตนิยม (idealism) เขาปฏิเสธการมีอยู่อย่างอิสระของโลกภายนอก และได้ให้การรับรู้ (perception) มาเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับตัวผู้รู้และมีอยู่ในตัวผู้รู้โดยไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุหรือสิ่งภายนอก จึงทำให้ประสบการณ์นิยมของเขากลายเป็นจิตนิยมที่เป็นอัตนัย⁷ (Subjective

⁷จิตนิยมแบบอัตนัย (Subjective Idealism) เป็นแนวคิดทางญาณวิทยาที่ตรงข้ามกับจิตนิยมที่เป็นปรนัย (Objective Idealism) โดยจิตนิยมแบบอัตนัยเป็นทรรศนะที่ว่า การมีอยู่ของความคิดหรือสิ่งต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับ การถูกรับรู้ ในขณะที่จิตนิยมแบบปรนัยนั้นเห็นว่าความคิดหรือสิ่งต่าง ๆ นั้นมีอยู่โดยไม่ขึ้นอยู่กับ การรับรู้

Idealism) และการเป็นจิตนิยมแบบสุดขั้ว (extreme idealist) ซึ่งนำไปสู่การเป็น เอกัตถนิยม^๑ (Solipsism)

5.3.3 อภิปรัชญาและญาณวิทยา

5.3.3.1 สาร

เบิร์คเลย์เริ่มปรัชญาของเขาจากความคิดเรื่องสาร (substance) ที่ ลึกลับเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ต้องมีอยู่เพื่อเป็นที่อาศัยของคุณสมบัติ (qualities) ต่าง ๆ แม้ว่าเราจะไม่สามารถรู้ได้ว่าสารคืออะไร โดยเบิร์คเลย์เห็นว่าการมีอยู่ของสารตามธรรมชาติ ของลึกลับนั้นเป็นการมีอยู่ที่ไม่มีความหมายและไม่มีความจำเป็นใด เพราะการบอกว่าสารเป็น สิ่งที่มีอยู่แต่ไม่อาจรู้ได้นั้นเป็นความคิดที่ขัดแย้งในตัวเอง โดยเขาเห็นว่าถ้าสารมีอยู่ เราก็ จะต้องรู้มันได้ เมื่อเรารู้มันไม่ได้ มันก็ควรจะเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่ เบิร์คเลย์เห็นว่าสาร (substance) นั้นเป็นเพียงความคิดนามธรรม (abstract) มันไม่ได้เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง และ ความคิดเรื่องสารนั้นก็เป็นการอนุมานเอาจากคุณสมบัติที่เราสังเกตได้อย่างผิด ๆ และ แท้จริงแล้วสารก็คือ ความคิดนั่นเอง

5.3.3.2 คุณสมบัติ

ในขณะที่ลึกลับแบ่งคุณสมบัติออกเป็นคุณสมบัติปฐมภูมิและ คุณสมบัติทุติยภูมิ (primary and secondary qualities) โดยให้คุณสมบัติปฐมภูมิเป็นสิ่งที่มีอยู่ จริงในวัตถุ และให้คุณสมบัติทุติยภูมิเป็นอัตถนิยมคือเป็นเพียงความคิดที่อยู่ในจิตของผู้รับรู้ นั้น เบิร์คเลย์ไม่เห็นด้วย โดยเขาเห็นว่าลึกลับก็กักเอาเองว่ามีความแตกต่างที่แท้จริงระหว่าง คุณสมบัติทั้งสอง เพราะในความคิดของเบิร์คเลย์นั้นแท้จริงแล้วคุณสมบัติของวัตถุไม่ว่าจะ เป็นคุณสมบัติปฐมภูมิหรือทุติยภูมินั้นก็คือความคิดที่อยู่ในจิตของผู้รับรู้ ทั้งคุณสมบัติ

^๑เอกัตถนิยม (Solipsism) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน "solus" ซึ่งแปลว่า "alone" หรือโดดเดี่ยว โดยในทางญาณวิทยาหมายถึงธรรมชาติที่ถือว่าจิตของคนเราไม่สามารถรับรู้สิ่งอื่นใดนอกจากความรู้สึกนึกคิด ของตนเองเท่านั้น

คำอธิบายจาก พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, อ้างแล้ว, หน้า

ปฐมภูมิและคุณสมบัติทุติยภูมิจึงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นอกจากนั้นคุณสมบัติทั้งสองนี้ก็ยังไม่สามารถแยกจากกันได้ทั้งในความคิดและความเป็นจริง เราจึงไม่ควรจะต้องแยกคุณสมบัติทุติยภูมิ เช่น สี กลิ่น รส ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวผู้รับรู้ ออกจากคุณสมบัติปฐมภูมิ เช่น การกินที่ ความแข็ง ขนาด รูปร่าง ซึ่งก็เป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวผู้รับรู้เช่นกัน เบิร์คเลย์เห็นว่าคุณสมบัติปฐมภูมิที่แยกออกจากคุณสมบัติทุติยภูมินั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถรู้ได้ และจริง ๆ แล้วเราไม่สามารถแบ่งคุณสมบัติออกเป็น 2 อย่างคือ ปฐมภูมิและทุติยภูมิ แม้แต่ในความคิด เพราะว่ามันเป็นไปไม่ได้ที่เราจะคิดถึงรูปร่าง ขนาด โดยอิสระจากการรับรู้และอิสระจากคุณสมบัติทุติยภูมิ

ในทรรศนะของเบิร์คเลย์ วัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ นั้นเป็นกลุ่มของคุณสมบัติที่ถูกรับรู้ แอปเปิลก็คือ สิ่งที่กลม แข็ง สีแดง หวาน มีกลิ่นหอม โดยคุณสมบัติทั้งหมดนั้นเป็นสิ่งที่แอปเปิลสามารถก่อให้เกิดขึ้นในจิตของเราโดยผ่านทาง การรับรู้ทางประสาทสัมผัส การมีอยู่ของคุณสมบัติเหล่านี้จึงเป็นการที่มีมันถูกรับรู้

5.3.3.3 หลักการทางญาณวิทยา “ การมีอยู่คือการถูกรับรู้ ”

สำหรับเบิร์คเลย์ ความคิด (ideas) ที่เราได้จากประสาทสัมผัสนั้น ไม่ได้มีอยู่ภายนอกจิต และข้อมูลทางประสาทสัมผัส (sense data) ก็ไม่สามารถมีอยู่โดยไม่ขึ้นต่อการรับรู้ของจิต ความมีอยู่ของสิ่งต่าง ๆ จึงเป็นเพียงความคิดในจิต ซึ่งมีอยู่ได้ก็เพราะมีจิตรับรู้ ดังนั้น สิ่งต่าง ๆ จึงไม่สามารถจะมีอยู่ได้โดยอิสระจากการรับรู้ของจิต และการมีอยู่ของสิ่งต่าง ๆ นั้นก็คือ การที่มีมันถูกรับรู้ นั่นเอง (“ To be is to be perceived. ” หรือ “ Esse est percipi. ”)⁹ ตัวอย่างเช่น “โต๊ะ” ที่เราถือกันว่ามีอยู่จริงนั้น จริง ๆ แล้วเป็นกลุ่มของข้อมูลทางผัสสะ เช่น สี น้ำตาล กลม แข็ง ซึ่งการมีอยู่ของมันนั้นขึ้นอยู่กับ การรับรู้ คือมันจำเป็นต้องมีอยู่ในจิตของเราหรือใครคนใดคนหนึ่งอยู่ตลอดเวลา มันจึงจะดำรงอยู่ได้ โดยเหตุที่เบิร์คเลย์คิดเช่นนี้ก็เพราะเมื่อเขาพิจารณาการทำงานของจิตแล้วก็ไม่พบสิ่งใดที่จะมีอยู่โดยอิสระจากความคิด (idea) อีกทั้งเมื่อได้พยายามจะนึกถึงการมีอยู่ของสิ่งภายนอกตัวเขา (external bodies) เขาก็ไม่พบสิ่งอื่นใดนอกจากความคิดของ

⁹George Berkeley, *The Principles of Human Knowledge*. Edited by G. J. Warnock. (London : Collins Clear – Type Press, 1969), p. 66.

ตัวเอง ด้วยเหตุนี้เขาจึงสรุปว่า การคิดถึงสิ่งใดโดยไม่เกี่ยวข้องกับจิตนั้นเป็นไปได้ และก็จะไม่มีวัตถุหรือสิ่งภายนอกใดที่มีอยู่ได้โดยที่เราไม่รับรู้มัน¹⁰

หลักการ "การมีอยู่คือการถูกรับรู้" ของเบิร์ตเลย์นี้เป็นสิ่งที่ท้าทาย และเป็นที่ยวิพากษ์วิจารณ์กันว่าขัดกับความรู้สึกสามัญสำนึกของคนโดยทั่วไปที่คิดกันว่า สิ่งต่าง ๆ เช่น บ้าน ต้นไม้ ฯลฯ นั้นมีอยู่โดยไม่ได้ถูกรับรู้ได้ ซึ่งในประเด็นนี้เบิร์ตเลย์ กล่าวว่าการที่เราคิดว่าวัตถุมีอยู่โดยตัวของมันเองโดยไม่ขึ้นกับจิตที่รับรู้มันเป็นการเข้าใจผิด เพราะแท้จริงแล้วสิ่งที่เราเรียกว่าวัตถุนั้นมันก็คือสิ่งที่เรารับรู้ด้วยประสาทสัมผัส ซึ่งก็คือความคิด (idea) นั้นเอง แต่การแยกเอาความมีอยู่ของสิ่ง ๆ หนึ่งออกจากการรับรู้ของจิตนั้น มันทำให้เราเชื่อและเข้าใจไปว่าวัตถุนั้นมีอยู่เป็นอิสระจากจิต หรือมีอยู่โดยปราศจากการรับรู้

ในทรรศนะของเบิร์ตเลย์ การเรียกสิ่งหนึ่งว่าเป็นความคิด (idea) นั้นมันไม่ได้ทำให้สิ่งนั้นเป็นจริงน้อยลง การที่เขา กล่าวหาว่าสสารหรือวัตถุเป็นเพียงความคิดหรือกลุ่มของความคิดที่จิตของเราได้จากการมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส นั้นก็เพื่อตัดความคิดเกี่ยวกับสสาร (matter) หรือวัตถุสาร (corporeal substance) ที่เขาเห็นว่าไร้ประโยชน์ออกไปเท่านั้น และแท้จริงแล้วเบิร์ตเลย์ไม่ได้ปฏิเสธความมีอยู่ของสิ่งต่าง ๆ และโลกภายนอก หลักการและแนวคิดของเขาก็ไม่ได้ทำให้เราต้องเสียสิ่งที่เราเคยมีไป เพราะสิ่งที่เราเคยเห็น ได้ยิน ได้รู้สึก เคยคิด เคยเข้าใจ ก็ยังมีอยู่ เป็นอยู่อย่างเดิม เขาเพียงแต่ต้องการชี้ให้เห็นว่า ด้วยเหตุที่ว่าเราไม่สามารถรับรู้มันได้ไม่ว่าจะโดยการมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสของสสาร (matter) หรือวัตถุสาร (material substance) หรือเข้าใจมันด้วยจิตของเรา เราจึงไม่สามารถกล่าวได้ว่ามันมีอยู่ และการกล่าวถึงความจริงในแง่ของวัตถุนั้นก็เป็นไปไม่ได้ แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะเชื่อในการมีอยู่ของวัตถุเพราะเห็นว่าวัตถุที่ถูกรับรู้มันดูเหมือนจะเป็นอิสระจากตัวเราก็คตาม

¹⁰ การกล่าวเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่า เบิร์ตเลย์ปฏิเสธการมีอยู่ (existence) ของสิ่งต่าง ๆ และระเบียบในธรรมชาติ แต่เป็นการกล่าวว่าการมีอยู่ของสิ่งใดนั้นมันขึ้นอยู่กับถูกรับรู้ ในปรัชญาของเบิร์ตเลย์ ปัญหาทั้งหมดมันขึ้นอยู่กับที่การเข้าใจและตีความคำว่า "มีอยู่" อย่างถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับเบิร์ตเลย์แล้ว ไม่มีสิ่งใดที่จะถือว่า มีอยู่ได้ (exist) โดยที่ไม่มีจิตใดไปรับรู้มันในขณะนั้น

สำหรับเบิร์ตเลย์ เฉพาะสิ่งที่เป็นจิตหรือความคิดเท่านั้นที่มีอยู่ เขาได้ยกเลิกวัตถุสาร (material substance or corporeal substance) และให้พระเจ้าซึ่งเป็นจิตสาร (spiritual substance) เป็นที่มาของการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (sensation) และความคิด (idea) ของเราเพียงอย่างเดียว ในทรรศนะของเขา วัตถุไม่ได้เป็นสาร (substance) หากแต่เป็นเพียงคำที่ใช้เรียกกลุ่มของความคิดที่เกี่ยวข้องกัน ดังนั้น จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่ลือคให้มีสาร (substance) 2 อย่างคือ วัตถุสารและจิตสาร และไม่สามารถนำทั้ง 2 สิ่งนี้มาสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงให้สอดคล้องเป็นระบบความคิดที่สมบูรณ์ได้ เบิร์ตเลย์จึงแก้ปัญหานี้โดยให้สิ่งที่เป็นจริงมีอยู่อย่างเดียวคือจิต และให้ทุกสิ่งนั้นมีอยู่ในจิต โดยที่การมีอยู่ของทุกสิ่งนั้นไม่ได้จริงในตัวเองหรือมีอยู่ได้ด้วยตัวเอง แต่การมีอยู่ของมันต้องอาศัยจิต

5.3.3.4 พระเจ้ากับการรับรู้ของมนุษย์

เนื่องจากตามหลักการ "การมีอยู่คือการถูกรับรู้" สิ่งต่าง ๆ จะมีอยู่ก็เฉพาะขณะที่มันถูกรับรู้ ตรงจุดนี้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ก็คือการไม่มีอยู่ของสิ่งนั้นเมื่อเราไม่ได้รับรู้ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น มันก็ดูจะขัดกับประสบการณ์และสามัญสำนึกของเราที่บอก ว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นมีอยู่ตลอดเวลาถึงแม้ว่าเราจะไม่ได้รับรู้มันก็ตาม ในจุดนี้เบิร์ตเลย์จึงมีความจำเป็นต้องให้พระเจ้าเป็นผู้ที่ชำระไว้ซึ่งความเป็นระเบียบในธรรมชาติ โดยพระองค์จะเป็นผู้ที่รับรู้ทุกสิ่งอยู่ตลอดเวลา ทำให้สรรพสิ่งมีการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง และพร้อมที่จะให้เราได้รับรู้ได้ในทุกขณะที่เราต้องการ

ตามแนวคิดของเบิร์ตเลย์ นอกจากการมีอยู่ของวัตถุจะขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของพระเจ้าแล้ว การรับรู้ (perception) ของมนุษย์ก็ยังคงเป็นสิ่งที่ยังขึ้นอยู่กับพระเจ้า ด้วยในแง่ที่ว่าความคิดที่มีอยู่ในจิตของมนุษย์นั้นก็เป็ความคิดของพระเจ้า สิ่งที่เราได้รับรู้ นั้นมีที่มาจากพระเจ้า ไม่ใช่วัตถุ

สำหรับเบิร์ตเลย์ พระเจ้าทรงเป็นความจริงขั้นสูงสุด (Ultimate Reality) พระองค์ทรงเป็นจิตสัมบูรณ์ (The Absolute Mind) และเป็นผู้รับรู้ที่ยิ่งใหญ่ (Grand Perceiver) ที่ทรงรับรู้และเข้าใจทุกสิ่งตลอดเวลา โดยการมีอยู่ของสิ่งต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับ การมีอยู่ของพระองค์ นอกจากพระเจ้าจะเป็นผู้สร้าง เป็นผู้ทำให้เกิดระเบียบในธรรมชาติ และเป็นผู้จัดระบบประสบการณ์แล้ว พระองค์ยังทรงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้

เกิดการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (sensation) ขึ้นในตัวเรา โดยในการรับรู้ของเรานั้น จิตของพระเจ้าจะประทับลงบนจิตของมนุษย์ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การรับรู้ของเรานั้นก็เป็น การรับรู้ในจิตของพระเจ้าซึ่งถ่ายทอดมายังมนุษย์ ภาพประทับ (impression) ที่เรามี ทุกสิ่งที่เราเห็น ได้ยิน รู้สึก หรือรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสนั้นเป็นผลแห่งอำนาจของพระเจ้า ไม่ใช่ความคิดที่ได้จากจินตนาการ มันจึงเป็นความจริงแท้ นอกจากนั้นแล้ว การเชื่อมโยงความคิดหรือประสบการณ์ของจิตมนุษย์นั้นก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่ได้จากเหตุผล แต่มันเป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ จากการบันดาลของพระเจ้า ตามแนวคิดนี้ ประสบการณ์นั้นเป็นทางที่พระเจ้าจะสื่อสารกับมนุษย์ได้โดยผ่านทาง การรับรู้

5.3.3.5 โลกเป็นเพียงความคิด

นอกจากนั้น เนื่องจากในทฤษฎีของเบิร์ตเลย์ โลกและจักรวาล ไม่ได้ประกอบขึ้นจากวัตถุสาร แต่ประกอบขึ้นจากจิตสาร 2 รูปแบบ คือ พระเจ้าและมนุษย์ และด้วยเหตุที่เบิร์ตเลย์ถือว่าความเป็นจริงนั้นมีแต่จิต และการรับรู้ของจิต โลกตามแนวคิดนี้จึงมีอยู่ในฐานะที่มันเป็นความคิดอยู่ในจิต และสิ่งที่มีอยู่ในโลกนี้ก็คือนำความคิดเท่านั้น ในปรัชญาของเบิร์ตเลย์ช่องว่างหรือสิ่งที่มากระหว่างเรากับโลกจึงไม่มี และปัญหาที่เกิดขึ้นจากทฤษฎีความรู้แบบที่ถือว่าความคิดเป็นตัวแทนของวัตถุของลือคที่ว่า เรารู้ได้แต่ความคิดซึ่งเป็นตัวแทนของโลกภายนอก แต่ไม่อาจรู้ตัวโลกภายนอกเองได้ เพราะจิตของเรารับรู้แต่ความคิดทั้งหมดไป

5.3.3.6 ความจริงมีลักษณะเป็นจิตนิยม

และเนื่องจากในปรัชญาของเบิร์ตเลย์ ความจริงจะไม่ใช่ความสอดคล้องตรงกันระหว่างความคิด (idea) กับสิ่งที่เป็นจริง (real thing) เพราะความตรงกันระหว่างสิ่ง 2 สิ่งที่แตกต่างกันอย่างมาก คือวัตถุสารกับจิตสารนั้นไม่อาจเป็นไปได้ และความคิดก็ไม่อาจมีความคล้ายคลึงกับสิ่งใดได้มากเท่ากับความคิดด้วยกัน ตามทฤษฎีนี้ ความจริงจึงเป็นสิ่งที่จะตัดสินกันได้โดยใช้มาตรการซึ่งมีลักษณะเป็นจิตนิยม คือถือว่าความคิดในจิตของเราจะเป็นจริงหากว่ามันเหมือนกับความคิดของคนอื่น ๆ

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่า เบิร์คเลย์ได้เน้นความสำคัญของการรับรู้ ซึ่งก็เป็นการแสดงถึงการมีแนวคิดทางญาณวิทยาแบบประสบการณ์นิยม แต่การที่เบิร์คเลย์ได้ให้การรับรู้เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับตัวผู้รู้และมีอยู่ในตัวผู้รู้โดยไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งภายนอก พร้อมทั้งปฏิเสธการมีอยู่ของวัตถุสาร (material substance) โดยเห็นว่ามันเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ที่กักเอาว่ามันมีอยู่ ทั้ง ๆ ที่มันไม่ได้เป็นสิ่งที่มืออยู่ได้ด้วยตัวเอง และให้พระเจ้าซึ่งเป็นจิตสาร (spiritual substance) นั้นเป็นที่มาของการรับรู้ที่เป็นประสบการณ์ของเราและความคิดทั้งหลาย (ideas) ของเรา โลกก็ได้กลายเป็นสิ่งที่มืออยู่ในฐานะที่มันเป็นความคิดอยู่ในจิต และสิ่งที่มืออยู่ในโลกนี้ก็คือความคิด สิ่งที่เป็นจริงนั้นมีแต่จิตและการรับรู้ของจิต ประสบการณ์นิยมของเบิร์คเลย์จึงจัดเป็นประสบการณ์นิยมที่แปลกกว่าประสบการณ์นิยมอื่นตรงที่เป็นจิตนิยม (Idealism)

แม้ว่าจริง ๆ แล้วปรัชญาของเบิร์คเลย์จะมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์นิยมของลอคที่ว่าความรู้มีพื้นฐานอยู่บนประสบการณ์ และความรู้เกิดจากความคิดที่มีอยู่ในจิต แต่เบิร์คเลย์ก็ได้ทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับลอค เพราะในขณะที่ลอคได้พยายามลดบทบาทของศาสนาลง และให้วิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทในปรัชญามากขึ้น เบิร์คเลย์กลับพยายามทำให้วิทยาศาสตร์มีบทบาทน้อยลงและให้พระเจ้ามามีบทบาทเกี่ยวกับความรู้ของเรามากขึ้น พร้อม ๆ กับพิสูจน์การไม่มีอยู่ของสสาร เพื่อที่จะทำให้ศาสนาเข้ามามีบทบาทที่เด่นชัดอีกครั้ง โดยการกระทำดังกล่าวนี้ก็ได้นำประสบการณ์นิยมของเขาไปสู่การเป็นจิตนิยม

โดยเบิร์คเลย์เห็นว่าหากเราไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าวัตถุเป็นสิ่งที่มืออยู่ได้เองโดยไม่ขึ้นกับการรับรู้ของเราแล้ว เราก็คงจะต้องยอมรับว่าโลกนั้นก็เพียงความคิด และถ้าการเชื่อว่าวัตถุภายนอกหรือสสาร (matter) เป็นสิ่งที่มืออยู่จริงนั้นเป็นเพียงสมมติฐาน และการที่กักเอาเองโดยที่ไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้แล้ว เขาก็เห็นว่าการเปลี่ยนสมมติฐานจากการให้วัตถุเป็นที่มาของประสบการณ์และความคิด (matter – source) มาเป็นการให้พระเจ้าเป็นที่มาของประสบการณ์และความคิด (God – source) นั้น ก็จะเป็นสมมติฐาน / ความคิดที่น่าจะเป็นที่ยอมรับและใช้ได้ดีกว่าสำหรับนักปรัชญาชาวคริสต์ที่พยายามจะรักษาศรัทธาทางศาสนาไว้

สรุปแนวคิดและประเด็นสำคัญในญาณวิทยาของเบร์คเลย์

- จิตนิยม
- คุณสมบัติปฐมภูมิ และคุณสมบัติทุติยภูมิตามทฤษฎีของเบร์คเลย์ที่ต่างจากของล็อก
- สาร (substance)
 - ไม่มีวัตถุสาร (no material substance)
 - มีแต่จิตสาร (spiritual substance)
- วัตถุสารหรือสสาร (matter) เป็นคำที่ไร้ความหมาย
- หลักการ “การมีอยู่คือการถูกรับรู้”
- บทบาทของพระเจ้ากับการรับรู้ของมนุษย์
- โลกเป็นเพียงความคิด
- ความจริงมีลักษณะเป็นจิตนิยม
- ข้อโต้แย้งทางญาณวิทยา อาจสรุปได้ในรูปของตรรกบท
ความคิดทั้งหลายเป็นสิ่งที่อยู่ในจิต
สิ่งทั้งหลายเป็นความคิด
∴ สิ่งทั้งหลายเป็นสิ่งที่อยู่ในจิต
- เอกัตนิยม (Solipsism)

5.4 ญาณวิทยาของเดวิด ฮูม

5.4.1 ประวัติและผลงานที่สำคัญ

เดวิด ฮูม (David Hume, ค.ศ. 1711-1776) นักปรัชญาชาวอังกฤษผู้ที่ครอบครัวเขามุ่งมั่นที่จะให้เป็นทนายความ แต่ฮูมเองมีความสนใจในปรัชญา เขาเคยเข้าไปศึกษาในมหาวิทยาลัยเอดินเบอระ แต่ก็ไม่ได้สำเร็จการศึกษา ในช่วง ค.ศ. 1734-1737 ฮูมใช้ชีวิตอยู่ในฝรั่งเศสเพื่อเขียน *A Treatise of Human Nature* แต่เมื่องานชิ้นนี้ตีพิมพ์ออกมาในปี ค.ศ. 1739 ก็ไม่ได้รับความสนใจเท่าใดนัก แต่งานเขียนเรื่องต่อไปของเขา คือ *Essays, Moral and Political* ที่ออกมาในปี ค.ศ. 1741-1742 นั้นประสบความสำเร็จอย่างมาก ฮูมจึงนำเอา *A Treatise of Human Nature* มาปรับปรุงใหม่และตีพิมพ์ออกมาอีกครั้งภายใต้ชื่อ *An Enquiry Concerning Human Understanding* ที่เป็นที่รู้จักกันดีในวงการปรัชญาในปี ค.ศ. 1748 และงานเขียนภายหลังจากนั้นที่ทำให้เขามีชื่อเสียงมากขึ้นก็คือ เรื่อง *An Enquiry Concerning The Principle of Morals* (1751) *Political Discourses* (1752) และ *Dialogues Concerning Natural Religion* (1779)

ในปี ค.ศ. 1763 ฮูมเดินทางไปฝรั่งเศส เพื่อเป็นเลขานุการให้กับทูตอังกฤษในกรุงปารีส และงานเขียนทางปรัชญาของเขาได้ทำให้ฮูมมีชื่อเสียงในยุโรปและเป็นที่รู้จักของปัญญาชนในฝรั่งเศส กับทั้งยังทำให้เขาได้มีโอกาสรู้จักและเป็นเพื่อนกับฌัก ฌาค รุสโซ (Jean Jacques Rousseau; 1712-1788) และอดัม สมิท (Adam Smith; 1723-1790)

5.4.2 เป้าหมายทางปรัชญาและข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาของฮูม

ฮูมต้องการจะศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ด้วยการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างศาสตร์แห่งมนุษย์ (science of man) ที่จะทำให้เรามีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งเกี่ยวกับการทำงานของจิตมนุษย์ โดยประเด็นที่เขาสนใจเป็นพิเศษก็คือ ประเด็นที่ว่า มนุษย์เราสามารถที่จะรู้ธรรมชาติที่แท้จริงของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างไร และจากการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการของการเกิดขึ้นของความคิดในจิตนั้น ฮูมก็พบว่าหาก

เราถือตามหลักการที่ว่าความคิดทั้งหมดของเราเป็นสิ่งที่ได้มาจากประสบการณ์กันจริง ๆ แล้ว เราก็จำเป็นที่จะต้องยอมรับว่าความรู้ของเรานั้นมีขอบเขตจำกัดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

แม้ฮูมจะเป็นนักประสบการณ์นิยมอีกคนหนึ่งถือหลักการเช่นเดียวกับล็อกและเบิร์คเลยที่ว่าความรู้ของเราได้มาจากประสบการณ์ แต่ด้วยความเชื่อที่เป็นแกนของประสบการณ์นิยมอันเดียวกันนี้ประกอบกับการสืบค้นเข้าไปในเรื่องธรรมชาติของความเข้าใจของมนุษย์ (nature of human understanding) โดยเริ่มต้นจากสิ่งที่อยู่ในจิตแล้ว ในที่สุดเขาพบว่า จริง ๆ แล้วไม่มีสิ่งใดที่เราสามารถรู้ได้อย่างถูกต้องแน่นอนโดยไม่อาจสงสัยได้แม้แต่การมีอยู่ของวัตถุ เราจึงไม่อาจกล่าวได้ว่าเรามีความรู้ที่ถูกต้องแน่นอน และที่เราเชื่อกันว่ามีสิ่งต่าง ๆ ในโลกนั้น แท้จริงแล้วมันเป็นเพียงจินตนาการ (imagination) ของเราเท่านั้น และบทสรุปที่แตกต่างของฮูมก็ได้้นำประสบการณ์นิยมไปสู่การเป็นวิมุตินิยม (skepticism) ที่เห็นว่าความจริงเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่อาจรู้ได้

5.4.3 ทฤษฎีความรู้

5.4.3.1 การรับรู้

จากความสงสัยในความเป็นจริงของโลกภายนอกและความสามารถของมนุษย์ที่จะรู้เกี่ยวกับความจริงเหล่านั้น ฮูมได้สืบสวนกระบวนการของความคิดในจิตและพบว่า ความคิดของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีขอบเขต แต่สิ่งที่จิตสามารถรู้ได้นั้นมีขอบเขตจำกัด คือรู้ได้เฉพาะสิ่งที่จิตได้รับเข้ามาโดยทางประสาทสัมผัสและประสบการณ์ที่เขาเรียกว่า การรับรู้ (perception)

ฮูม แบ่งการรับรู้ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รอยประทับและความคิด โดยรอยประทับ (impression) นั้น เป็นการรับรู้สิ่ง ๆ หนึ่งทางประสาทสัมผัสหรือทางใจโดยตรงในขณะนั้น แต่เมื่อการรับรู้นั้นล่วงไปกลายเป็นอดีต แต่เรายังมีความจำเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นผลของรอยประทับนั้น เราเรียกว่า มโนภาพหรือความคิด (idea) ในแง่นี้ รอยประทับจึงเป็นที่มาแรกของความคิด และความคิดก็เป็นเพียงสิ่งที่เลียนแบบรอยประทับ ซึ่งก็หมายความว่าความคิดต้องขึ้นอยู่กับรอยประทับ เราไม่สามารถจะมีความคิดของสิ่งใดได้โดยไม่มีรอยประทับเกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน ทุกรอยประทับจะต้องมีความคิดของมันตามมา โดยรอยประทับนั้นจะต่างจากความคิดก็ตรงระดับของพลัง ความ

ชัดเจนมีชีวิตชีวา (vivacity) ที่มากกว่าและเป็นประสบการณ์ตรงเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ในขณะที่เรามีการรับรู้คือการรู้สึกเจ็บจากการถูกมีดบาดนั้นเป็นรอยประทับ (impression) แต่ความจำเกี่ยวกับความรู้สึกเจ็บจากการถูกมีดบาดนั้นเป็นความคิด (idea) และสำหรับ ฮูมแล้วการค้นพบเกี่ยวกับรอยประทับและความคิดว่าเป็นที่มาของความรู้นั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าความรู้ของเรานั้นมาจากประสบการณ์

ในความคิดของฮูม สิ่งที่เราได้ก็คือผัสสาการหรือการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (sensation) และความรู้ที่สามารถพิสูจน์ว่าจริงได้ (verifiable knowledge) นั้นจะต้องพิสูจน์ได้ด้วย impression และ idea ของเราในขณะที่กำลังมีประสบการณ์นั้น ในส่วนของการมีอยู่ของโลกภายนอกนั้น ฮูมพยายามมองหว่าความคิดหรือมโนภาพ (idea) ในเรื่องการมีอยู่ของโลกภายนอกนี้มาจากรอยประทับ (impression) ใด แต่ก็ไม่พบว่ามีรับรู้โดยตรงทางประสาทสัมผัสใดที่จะแสดงให้เห็นถึงการมีอยู่ของวัตถุ ซึ่งก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าความเชื่อในการมีอยู่ของโลกภายนอกนี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้อย่างมีเหตุผล

ในทรรศนะของฮูม ประสาทสัมผัสไม่ได้บอกเราว่าโลกภายนอกหรือสิ่งต่าง ๆ นั้นมีอยู่อย่างต่อเนื่องโดยอิสระจากตัวเรา ในขณะที่เมื่อวัตถุนั้นไม่ได้ปรากฏต่อประสาทสัมผัสของเรา "เราไม่สามารถไปไกลเกินกว่าตัวเรา และจิตของเราก็ไม่สามารถก้าวไปไกลกว่าภาพประทับและความคิดของเราเอง เราไม่สามารถรู้ได้ถึงการมีอยู่ของสิ่งเหล่านั้น สิ่งที่เราทำได้มีแต่การรับรู้ที่เกิดจากการประสาทสัมผัสของเราเอง ทั้งหมดเป็นเรื่องของการจินตนาการเอาทั้งสิ้น"¹¹ และเราก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าสิ่งที่เรารู้นี้มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผลกันกับวัตถุที่มีอยู่ภายนอก

ในความเป็นจริงแล้ว สิ่งที่เป็นความรู้ของเรามีแต่รอยประทับ (impression) กับความคิด (idea) ที่ได้จากรอยประทับ และเราก็ไม่มีหลักฐานใดเลยที่จะแสดงให้เห็นว่ารอยประทับและความคิดที่เรามีนั้นมีสาเหตุมาจากวัตถุภายนอก เรามอง

¹¹ " We never advance a step beyond ourselves, nor can we conceive any kind of existence, but those perception... This is the universe of imagination." จาก David Hume, *A Treatise of Human Nature*. in *Hume Selections*. Edited by C. W. Hendel (New York : Charles Scribner & Sons, 1955) Book I, Part III, Section VI, p. 21.

ได้แต่เพียงว่าการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้งหลายนั้นปรากฏขึ้นในประสบการณ์ของเรา และหากเราถือว่าประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส (sense experience) เป็นพื้นฐานของความรู้แล้ว เราก็จะไม่สามารถแน่ใจในการมีอยู่หรือความเป็นจริงของสิ่งใด ๆ ได้ โดยสิ่งต่าง ๆ ที่เราคิดว่าเป็นอยู่ มีอยู่จริงในโลกภายนอกนั้นเป็นเพียงความเชื่อที่เกิดจากความเคยชิน และจินตนาการของเราเอง¹² แท้จริงแล้วเราไม่สามารถรู้ถึงต้นกำเนิดของรอยประทับและไม่สามารถรู้ถึงสาเหตุที่อยู่เบื้องหลังรอยประทับและความคิดของเราได้ ความคิดของเราไม่สามารถไปได้ไกลกว่าประสบการณ์ และความสามารถในการรับรู้ของมนุษย์นั้นมีขอบเขตจำกัดอยู่กับประสบการณ์เท่านั้น

5.4.3.2 การปฏิเสธความคิดเรื่องพระเจ้าและสาร

ด้วยเหตุที่ความคิดเรื่องพระเจ้า (God) เป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์ ชุมจึงปฏิเสธความคิดในเรื่องดังกล่าว นอกจากนั้นเขายังปฏิเสธความคิดเรื่องสาร (substance) ในทุกรูปแบบ โดยให้เหตุผลว่าเราไม่เคยมีผัสสาการเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ ประสาทสัมผัสนั้นช่วยให้เรารู้คุณสมบัติ (qualities) ต่าง ๆ ของสาร แต่ไม่สามารถทำให้เรารู้ไปถึงสิ่งที่เป็นตัวรองรับคุณสมบัติเหล่านั้นได้ ตัวเราจึงไม่เคยได้รู้จักทั้งวัตถุสาร (material substance) และจิตสาร (spiritual substance) มันเป็นสิ่งที่อยู่นอกประสบการณ์ของเรา ความคิดเรื่องสารจึงเป็นสิ่งที่เราจินตนาการหรือที่กักเอาเอง และเป็นสิ่งที่ไร้ความหมาย

5.4.3.3 การวิเคราะห์ความคิดเรื่องปัจจัยภาพ

จากการสังเกตรูปแบบของการคิดและวิเคราะห์การจัดกลุ่มของความคิด ชุมเห็นว่าความคิดของเรานั้นเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในลักษณะที่จะสามารถอธิบายได้ว่ามันเป็นความเกี่ยวเนื่องกันทางความคิด (association of ideas) ใน 3 ลักษณะ คือ ความคล้ายคลึงกัน (resemblance) ความต่อเนื่องในกาลและอวกาศ (contiguity) และเหตุและผล (cause and effect) โดยชุมเห็นว่าความคิดเรื่องเหตุและผลนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับความรู้ ด้วยเหตุที่มันเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ความรู้

¹² Ibid.

มีความสมเหตุสมผล เพราะหากเรามีปัญหาเกี่ยวกับหลักของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งซึ่งเป็นเหตุกับสิ่งซึ่งเป็นผลเมื่อใด เราก็คงจะไม่มีความแน่นอนเกี่ยวกับความรู้ได้

ฮูมได้พิจารณาความคิดเรื่องปัจจัยภาพ (causality) หรือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งซึ่งเป็นเหตุกับสิ่งซึ่งเป็นผลและชี้ว่า หากเราพิจารณาถึงที่มาของความคิดนี้แล้วก็จะไม่พบว่ามียอประทับใจ (impression) ใดที่เป็นที่มาของความคิด (idea) นี้ แต่ความคิดดังกล่าวเกิดขึ้นในจิตของเราเมื่อเรามีประสบการณ์ของความสัมพันธ์ของสิ่ง 2 สิ่ง คือ A กับ B ในการที่มันมี

1. การเกิดขึ้นใกล้กัน (contiguity) คือ A นั้นจะเกิดใกล้กับ B เสมอ

2. การมาก่อนของสิ่งหนึ่งเสมอ (priority in time) คือ A (สาเหตุ)

จะเกิดก่อน B (ผล) เสมอ

3. การเกิดขึ้นด้วยกัน (constant conjunction) คือ A จะเกิดขึ้น

ด้วยกันกับ B เสมอ

เราก็คงสรุปกันว่า A เป็นสาเหตุของ B แม้ว่าความสัมพันธ์ทั้ง 3 อย่างนั้นไม่ได้แสดงถึงความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่จำเป็น (necessary connection) ระหว่าง A กับ B และเมื่อเราพิจารณาเฉพาะ A หรือเฉพาะ B มันก็ไม่มีสิ่งใดที่แสดงนัยของการมีอยู่ของอีกสิ่งหนึ่ง ฮูมชี้ว่าในความเป็นจริงแล้ว เราไม่ได้มียอประทับใจ (impression) ของการเกิดขึ้นใกล้กัน (contiguity) การมาก่อน (priority) การเกิดขึ้นด้วยกัน (constant conjunction) และความสัมพันธ์ที่จำเป็น (necessary connection) ของทั้ง 2 สิ่งนั้น แท้จริงแล้วมียอปัจจัยภาพ (causality) นั้นไม่ได้เป็นคุณภาพหรือสิ่งที่มีอยู่ในสิ่งที่เราเห็น แต่มันเป็นนิสัยในการเชื่อมโยง (habit of association) ที่เกิดขึ้นในจิตของเราจากการเห็นการเกิดขึ้นซ้ำ ๆ กันของเหตุการณ์ A และเหตุการณ์ B

กล่าวได้ว่า ความเกี่ยวเนื่องกันของความคิดนั้นเป็นสิ่งที่เราสร้างขึ้นมาจากจินตนาการ ประสบการณ์ของเราที่เห็นสิ่ง 2 สิ่งเกิดขึ้นติด ๆ กัน ซ้ำ ๆ กัน หลายครั้งนั้นทำให้เราเกิดความเชื่อว่ามันสัมพันธ์กัน ทั้ง ๆ ที่มันไม่ได้เป็นความสัมพันธ์ตามความจริงที่อยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์จากประสาทสัมผัส แต่มันเป็นความสัมพันธ์ในความคิด โดยเราคิดเอาว่ามันสัมพันธ์กัน แต่แท้จริงแล้วมันเป็นเรื่องราวทางจิตวิทยาของมนุษย์ คือเป็นนิสัยหรือความโน้มเอียงที่จิตจะสร้างหรืออนุมานความ

เกี่ยวเนื่องของความสัมพันธ์ในลักษณะนั้นขึ้นจากการเห็นสิ่ง 2 สิ่งที่เกิดขึ้นด้วยกัน ช้ำ ๆ กันเสมอ

ในญาณวิทยาของฮูม เขาได้เน้นความสำคัญของความรู้ที่ได้จากประสบการณ์อันเป็นวิธีการแบบประจักษ์นิยม (empirical method) สำหรับฮูม สิ่งที่จะถือว่าเป็นความรู้ได้นั้นจะต้องมาจากประสบการณ์ แต่ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์นี้ก็เป็นความรู้ที่อยู่ในระดับของความน่าจะเป็น (probability) ยังไม่ถึงกับแน่นอน (certain) เพราะสิ่งที่เรารู้และมีประสบการณ์นั้นเป็นสิ่งที่ในปัจจุบันและอดีตเท่านั้น เราไม่สามารถจะมีประสบการณ์กับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ ประสบการณ์ให้แต่ความจริงที่เป็นอยู่และที่ผ่านมาแล้วในอดีต แต่มันไม่ได้ให้ความจริงในอนาคต สำหรับฮูมแล้ว เราไม่สามารถยืนยันได้แน่นอนว่าอนาคตจะต้องเป็นไปอย่างที่เป็นมาในอดีต เราได้แต่เชื่อมั่นว่าจะน่าจะเป็น แต่ก็ไม่สามารถพิสูจน์ความเชื่อนี้ว่าจริงด้วยประสบการณ์ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของเรา เราเห็นดวงอาทิตย์ขึ้นทุกเช้า เราจึงมักจะคิดและสรุปว่าดวงอาทิตย์จะขึ้นในเช้าพรุ่งนี้ด้วย ฮูมบอกว่าที่เราคิดเช่นนี้ก็เพราะความเคยชิน และข้อสรุปที่ว่าดวงอาทิตย์จะขึ้นในเช้าวันพรุ่งนี้ด้วยนั้นก็เพียงความน่าจะเป็นที่เราจะถือเป็นความถูกต้องแน่นอนไม่ได้ เพราะว่าเรายังไม่ได้มีประสบการณ์ของวันพรุ่งนี้ เราไม่อาจจะสรุปในสิ่งที่เลยไปจากการรับรู้ของเรา ด้วยเหตุนี้ฮูมจึงถือว่าความรู้ที่เรามีเกี่ยวกับโลกภายนอกนั้นเป็นเพียงความรู้ในระดับของความน่าจะเป็นไปได้หรือความน่าจะเป็นเท่านั้น

แม้ฮูมจะได้แสดงให้เห็นปัญหาหรือจุดอ่อนของความรู้ที่ได้จากประสบการณ์หรือประสาทสัมผัสที่ให้แต่เพียงความน่าจะเป็น และแสดงให้เห็นข้อบกพร่องของประสบการณ์บริสุทธิ์ที่ไม่สามารถให้คำอธิบายเกี่ยวกับความรู้ได้อย่างสมบูรณ์ โดยชี้ให้เห็นว่าคำอธิบายเกี่ยวกับความเป็นจริงหรือโลกภายนอกของเรานั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่มีความหลักฐานโดยตรงจากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส แต่ฮูมเองก็ยอมรับว่ามันยากที่เราจะไม่เชื่อในสิ่งใดเลย เพราะมนุษย์มีระบบโครงสร้างทางจิตวิทยาและความโน้มเอียงของนิสัยกับความเคยชินที่จะเชื่อในลักษณะดังกล่าว และการเชื่อในการมีอยู่ของโลกภายนอกนั้นก็ถือได้ว่าเป็นความเชื่อโดยธรรมชาติของมนุษย์ และจริง ๆ แล้วฮูมก็ไม่ได้ปฏิเสธความเชื่อเกี่ยวกับการมีอยู่ของวัตถุ โลกภายนอก และปัจจัยภาพหรือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งซึ่งเหตุกับสิ่งซึ่งเป็นผล โดยฮูมก็ยอมรับว่าความเชื่อเหล่านี้เป็นประโยชน์และยากที่จะหลีกเลี่ยง แต่เขาต้องการชี้ให้เห็นว่าเราถูกรอรับด้วยความรู้สึก

ความเชื่อและความเคยชิน ซึ่งที่จริงแล้วเราควรจะสงสัยในความเชื่อและข้อสรุปที่ได้จากประสบการณ์ เพราะความเชื่อเหล่านั้นไม่ได้มีพื้นฐานอยู่บนประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส และไม่ได้มีความเป็นจริงภายนอกเป็นที่ยอมรับ และจริง ๆ แล้ว เรามีหลักฐานไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนสิ่งที่เรารู้เกี่ยวกับโลกนี้แต่อย่างใด

จากที่กล่าวมาพอจะสรุปได้ว่า สำหรับทฤษฎีประสบการณ์ยังคงเป็นที่มาของความรู้ และสิ่งเดียวที่เรามีก็คือการรับรู้ (perception) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ รอยประทับ (impression) และความคิด (idea) โดยรอยประทับเป็นการรับรู้ทางประสาทสัมผัสที่มีพลังและเหมือนจริง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือเป็นข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์โดยตรง ในขณะที่ความคิดก็คือสิ่งที่เป็นการเลียนแบบรอยประทับและเป็นสิ่งที่ป็นเนื้อหาและเรื่องราวที่เราใช้ในการคิด โดยทุกความคิดที่เรามีนั้นจะต้องมีพื้นฐานอยู่บนรอยประทับ แต่จากการสืบค้นทฤษฎีไม่พบ impression ที่เป็นที่ยอมรับของความคิดเกี่ยวกับพระเจ้า และสาร ทั้งในส่วนที่เป็นวัตถุสารในโลกภายนอก (external world) และจิตสารในโลกภายใน (internal world) เขาจึงปฏิเสธความคิดเรื่องพระเจ้าและสาร โดยเห็นว่ามันเป็นเพียงความเชื่อตามธรรมชาติที่มนุษย์เรามี (natural belief) ไม่ใช่ความรู้ที่มีเหตุผลที่มีพื้นฐานอยู่บนประสบการณ์ ทฤษฎีจึงยกเลิกจิตสาร (mental substance) ที่เบิร์ตแลย์ยอมรับ และให้ความรู้ (knowledge) เป็นเพียงการปรากฏ (appearance) ของกลุ่มของความคิด (bundle of ideas) ที่ไม่สามารถให้ความถูกต้องแน่นอน (certainty) แต่จะเป็นได้เพียงความรู้ในลักษณะของความน่าจะเป็น (probability) แก่เรา โดยประสบการณ์นิยมดังกล่าวนี้ได้นำไปสู่แนวคิดที่เป็นวิมุตินิยม (skepticism) โดยการที่ทฤษฎีตามหลักการของประสบการณ์นิยมที่ว่าความคิดทั้งหลายมาจากประสบการณ์อย่างเคร่งครัดจริงจางนั้นก็ได้ทำให้เขาเป็นพวกประสบการณ์นิยมอย่างแก่หรือสุดขั้ว (Radical Empiricism) ที่ท้ายที่สุดแล้วจะต้องยอมรับถึงความจำกัดของความรู้ของมนุษย์ว่า เราไม่อาจยืนยันในความถูกต้องแน่นอนของความรู้ที่มีพื้นฐานอยู่บนประสบการณ์ได้ เนื่องจากความคิดนั้นไม่อาจไปไกลกว่าประสบการณ์ และประสบการณ์นั้นเป็นสิ่งจำกัด และมีหลายสิ่งหลายอย่างที่อยู่นอกไปจากประสบการณ์ คือเป็นเรื่องที่ประสบการณ์เข้าไม่ถึงและเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถรู้ได้

สรุปแนวคิดและประเด็นที่สำคัญในญาณวิทยาของฮูม

- ประสบการณ์เป็นที่มาของความรู้
- การรับรู้ 2 แบบ
 - รอยประทับ (impression)
 - ความคิด (idea)
- การปฏิเสธความคิดเรื่องสาร (substance) ทั้งที่เป็นวัตถุสาร (material substance) และจิตสาร (spiritual substance)
- การปฏิเสธความคิดเรื่องพระเจ้า เพราะเป็นสิ่งที่อยู่นอกประสบการณ์
- ความรู้เป็นเพียงการปรากฏของกลุ่มความคิดที่ไม่สามารถให้ความถูกต้องแน่นอน แต่จะเป็นได้เพียงความรู้ในลักษณะของความน่าจะเป็น
- การเกี่ยวเนื่องกันทางความคิด (association of ideas)
- การวิเคราะห์ความคิดเรื่องปัจจัยภาพ (causality)
- วิมตินิยม (skepticism)
- ประสบการณ์นิยมแบบสุดขั้ว (Radical Empiricism)

คำถามบทที่ 5

1. จงอธิบายคำศัพท์ต่อไปนี้ในปรัชญาของลอค
 1. Empiricism
 2. tabula rasa
 3. innate ideas
 4. จิตที่เป็นทั้งกัมมันต์และอากัมมันต์ (active and passive)
2. จงอธิบายข้อโต้แย้งของลอคในเรื่องของความคิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
3. จงอธิบายปรัชญาของลอคในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 การรับรู้ทางประสาทสัมผัสและการคิดไตร่ตรอง (sensation และ reflection)
 - 3.2 ความคิดเชิงเดี่ยว (simple ideas) และความคิดเชิงซ้อน (complex ideas)
 - 3.3 ทวินิยมทางญาณวิทยา (Epistemological Dualism)
 - 3.4 ปัญหาทางญาณวิทยาที่เกิดขึ้นจากการติดอยู่ในวงก้นของจิตและความคิดของเราเอง (The Egocentric Predicament)
4. จงอธิบายว่าคุณสมบัติปฐมภูมิ (Primary qualities) และคุณสมบัติทุติยภูมิ (Secondary qualities) ของลอคคืออะไร ลอคมีเหตุผลหรือจุดมุ่งหมายใดในการแบ่งคุณสมบัติดังกล่าว และการแบ่งเช่นนั้นทำให้เกิดปัญหาใดในปรัชญาของเขา
5. จงอธิบายศัพท์หรือความคิดต่อไปนี้ในปรัชญาของเบร์คเลย์
 - 5.1 จิตนิยมแบบอัตวิสัย (Subjective Idealism)
 - 5.2 คุณสมบัติปฐมภูมิ และคุณสมบัติทุติยภูมิ
 - 5.3 เอกัตนิยม (Solipsism)
 - 5.4 โลกเป็นเพียงความคิด

6. "การมีอยู่คือการถูกรับรู้" (To be is to be perceived.) เป็นหลักการทางญาณวิทยาของใคร หมายความว่าอย่างไร จงอธิบาย
7. ในทฤษฎีความรู้ของเบร์คเลย์ พระเจ้ามีบทบาทและมีความสำคัญอย่างไรกับการรู้ของมนุษย์ จงอธิบาย
8. จงเปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติปฐมภูมิและคุณสมบัติทุติยภูมิของลอคกับเบร์คเลย์
9. จงอธิบายถึงแนวคิดของเบร์คเลย์ในเรื่องต่อไปนี้
 - 9.1 สาร (substance)
 - 9.2 สสารหรือวัตถุ
 - 9.3 พระเจ้า
 - 9.4 โลก
 - 9.5 ความจริง
10. จงอธิบายศัพท์ต่อไปนี้ในปรัชญาของเดวิด ฮูม
 - 10.1 รอยประทับและความคิด (impression and idea)
 - 10.2 วิมตินิยม (skepticism)
 - 10.3 แนวคิดเรื่องสาร (substance) ของฮูม
11. จงอธิบายถึงขอบเขตของความรู้ของมนุษย์และความคิดของฮูม
12. ฮูมมีทรรศนะเกี่ยวกับเรื่องสาร (substance) พระเจ้า และปัจจัยภาพ (causality) อย่างไร จงอธิบาย พร้อมกล่าวถึงการวิเคราะห์ของฮูมในเรื่องดังกล่าวด้วย
13. เพราะเหตุใด ประสบการณ์นิยมของฮูมจึงถูกเรียกว่าเป็นประสบการณ์นิยมแบบสุดขั้ว (Radical Empiricism) จงอธิบาย

14. จงเปรียบเทียบประสบการณ์นิยมของลอคและชูม

15. จงเปรียบเทียบลักษณะความรู้ของพวกเหตุผลนิยม (Rationalism) และประสบการณ์นิยม (Empiricism)

16. ทรรศนะทางปรัชญาแบบประสบการณ์นิยม (Empiricism) และเหตุผลนิยม (Rationalism) มีสาระสำคัญว่าอย่างไร จงอธิบาย